

ฉากมหาชาติกัณฑ์กุมาร วัดขุนตรา

ชื่อวัตถุ	ฉากมหาชาติกัณฑ์กุมาร วัดขุนตรา
ขนาด	กว้าง (รวมกรอบ) ๖๔.๕ เซนติเมตร สูง (รวมกรอบ) ๘๓ เซนติเมตร หนา (รวมกรอบ) ๓.๕ เซนติเมตร
วัสดุ	ไม้
อายุสมัย	พ.ศ. ๒๔๖๒
ที่มา	ฉากมหาชาติ กัณฑ์กุมาร วัดขุนตรา พระอาจารย์เซ่ง เป็นผู้รวบรวมศรัทธา และจ้างพระเลิศ (อาจารย์เลิศ พ่วงพระเดช) เขียนขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๒ เขียนภาพพระเวสสันดรลงจากคันทูกลงไป ตามตัวพระชาติ และพระกัณฑ์ ที่หนึ่งลงไปซ่อนตัวอยู่ในสระโบกขรณี พื้นหลังเขียนภาพทิวทัศน์ และสัตว์ป่าต่าง ๆ ด้านล่างของภาพมีกรอบข้อความเขียนระบุไว้ว่า “๑ กัณฑ์กุมาร ๑๐๑ พระคาถา ท่านอาจารย์เซ่งเป็นผู้จัดการ พระเลิศผู้เขียน สร้างไว้สำหรับ วัดขุนตรา สำเร็จเมื่อเดือน ๘ แรม ๑๕ ค่ำ พระพุทธศักราช ๒๔๖๒ พรรษา ขอให้สำเร็จแก่ พระนิพพาน”

เพชรบุรีเป็นเมืองที่มีธรรมเนียมนิยมในการพึ่งเทศน์มหาชาติ วัดต่างๆ มีการจัดเทศน์มหาชาติประจำปี นอกจากจะมีการเทศน์มหาชาติในวัดแล้ว ตามหมู่บ้านต่างๆก็ยังมีนิยมจัดเทศน์มหาชาติ หรือที่เรียกว่าเทศน์คาถาพัน และในระดับครอบครัวก็ยังมีธรรมเนียมการจัดเทศน์คาถาพันในบ้าน ในฐานะบุคคล บุญของการเป็นเจ้าภาพจัดเทศน์คาถาพันเป็นหนึ่งในสามบุญที่ถือว่าได้กุศลแรง ได้แก่ บุญบวชลูก บุญทอดกฐิน และบุญเทศน์คาถาพัน

เมื่อมีค่านิยมในการพึ่งเทศน์มหาชาติ จึงมีพระสงฆ์หัดเทศน์มหาชาติกันมาก โดยมีอาจารย์ผู้ฝึกหัดทั้งพระสงฆ์และฆราวาส ตลอดจนมีการแต่งและคัดลอกมหาชาติสำนวนต่างๆออกไปอย่างแพร่หลาย

พบหลักฐานค่านิยมการจัดเทศน์มหาชาติในสมัยรัชกาลที่ ๒ ดังปรากฏในแผ่นไม้จารึกการสร้างอุโบสถวัดศาลาเขื่อน อ.บ้านลาด ว่า

“พุทธศักราชไทย ๒๓๕๔ พระวสา ปิวอก จัตวาศก ตามากบานขนอน ตามีสาลาเขียน นายมี บานลหานนอย นายเพชรบานปากเหมือง ชวนกันไยมีมหาชาติวัดศาลาเขียนสามปีได้เงิน ๔ ชั่ง ๗ ตำลึง ๓ สลึง ๑ เฟื้อง สางอุโบสถสิ้นเงินทองกันนั้น แล้วยังไม่เคยหายกผู้มีชีแปนอันมากช่วยเปนเงิน ๒ ชั่ง ๑๓ ตำลึง แล้วเสดเปนเงินเจดชั่งสามสลึงเฟื้อง”

ส่วนในวรรณกรรมเรื่องเงรเกา ซึ่งเป็นกลอนสวด พบที่วัดโคก ระบุนามพระนักเทศน์ที่มีชื่อเสียงในสมัยที่แต่งวรรณกรรม ได้แก่ ขรัวสาเทศน์กัณฑ์ชูชก ขรัวมาวัดโคกเทศน์กัณฑ์มหาธาธา

ค่านิยมในการจัดให้มีเทศน์มหาชาติ มีอิทธิพลต่อการเขียนภาพจิตรกรรมเรื่องมหาชาติ หรือเวสสันดรชาดกทั้ง ๑๓ กัณฑ์ไว้ในแหล่งต่าง ๆ เช่น จิตรกรรมฝาผนัง จิตรกรรมบนแผ่นไม้คอสอง จิตรกรรมบนพื้นผ้าพระบฏ

จิตรกรรมฉาบทิวทัศน์ที่เขียนบนแผ่นไม้หรือแผ่นกระดาษใส่กรอบแขวน ทั้งภาพพระบฏและฉาบทิวทัศน์ล้วนใช้แขวนประกอบพิธีเทศน์มหาชาติประจำปีทั้งสิ้น

เพชรบุรีมีฉาบทิวทัศน์เก็บรักษาไว้ตามวัดต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก และมีช่างหลายท่านได้ฝากฝีมือไว้ในฉาบทิวทัศน์เหล่านี้ เช่น ฉาบทิวทัศน์ วัดยาง ฝีมือครูหวน ตาลวันนา ฉาบทิวทัศน์ วัดพระทรง ฝีมือพระอาจารย์เป้า ญาณปถุญ ฉาบทิวทัศน์ วัดพลับพลาชัย วัดแก่นเหล็ก วัดห้วยเสือ วัดขุนตรา ฝีมือครูเลิศ พ่วงพระเดช

ฉาบทิวทัศน์วัดขุนตราฉาบทิวทัศน์เขียนเป็นภาพเวสสันดรชาดก กัณฑ์กุมาร มีพระเวสสันดร กัณหา ซาลี อยู่ในภาพ ด้านหลังเป็นภาพทิวทัศน์ อาจารย์เลิศ พ่วงพระเดช วาดภาพนี้ขณะที่บวชเป็นพระภิกษุ เมื่อ พ.ศ.๒๔๖๒